

ds. Joep Dubbink

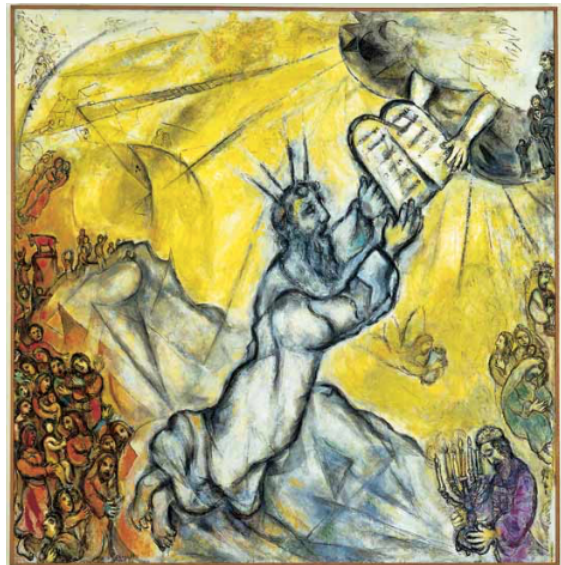
Lezingen: Exodus 20:1-17 (bew. Karel Eykman) – Marcus 3:20-25

Gemeente van onze Heer,

In deze serie over de tien geboden, dat hebt u wel gemerkt, lezen we de evangelietekst en vragen ons af, welk gebod daarin naar voren komt en wat die tekst daarover zegt. Vorige week had Sibilla het natuurlijk makkelijk: het ging over aren plukken op de sabbat, dus het sabbatsgebod.

Vandaag ligt dat allemaal iets minder voor de hand. Als ik goed kijk, vind ik er twee geboden in. Het ene heeft verband met Jezus en zijn familie. Die familie komt hem halen, maar hij laat ze doodleuk voor de deur staan, zijn broers, zijn zussen en zijn moeder. Daar komt natuurlijk het vijfde gebod om de hoek kijken: eer je vader en je moeder.

Met de jongeren praten over dat gebod, 'Eer je vader en je moeder', was makkelijk. Ze vonden het eigenlijk best een goed gebod. O, er zijn weleens regels een tikje te strak, maar eigenlijk gaat het best en de generatiekloof is wel ongeveer voorbij. Ze hadden wel meteen door dat er niet staat 'gehoorzaam je vader en je moeder'! Kleine teleurstelling voor jullie: dat staat wel hier en daar in de bijbel maar inderdaad niet in de tien geboden. En je hebt Jezus zeker aan je kant als je je verzet tegen strak ouderlijk gezag. Denk maar aan het verhaal van de twaalfjarige Jezus in de tempel. Je weet wel, waar Jezus in de tempel is blijven hangen in gesprekken met mannen vele malen zo oud als hijzelf, en dan die bezorgde ouders met die onvergetelijke zin van Maria: 'Kind wat heb je ons aangedaan, je hebt ons zo in angst laten zitten!' (Lucas 2:48). Jezus is laconiek: 'Ik hoor hier', en dat kun je afdoen met 'Nou ja, dat is Jezus, die mag dat', maar toch, het ouderlijk gezag is blijkbaar niet het hoogste en het laatste.

Marc Chagall, Mozes ontvangt de tafelen der wet.
Musée national Marc Chagall, Nice.

Hier komen z'n broers en zussen en z'n moeder Jezus naar huis halen, en je vermoedt al een beetje waarom. Jezus is nogal *trending*, hij geneest, hij preekt, hij roept enthousiasme op, hij zet de boel op stelten, ik vermoed dat z'n zich een beetje voor hem geneert: 'Waar ben je nou toch mee bezig, jongen', hoor je ze al zeggen

Jezus gaat niet mee maar hij maakt het nog wat erger, op het botte af, als hij zegt: 'Zij hier, de mensen die naar mij luisteren, die bij mij horen, dat is mijn familie, dat zijn mijn broers en zussen en moeder.' Hij geeft dus de spirituele band, hetzelfde willen, geloven, de voorrang boven de familieband. Dat zie ik ons nog niet zo snel doen, maar het is wel echt Jezus: hij loopt niet langs de lijntjes van wat hoort of netjes is, het gaat hem om het wezenlijke. Soms gebeuren er pijnlijke dingen tussen generaties: momenteel hoor ik van nogal wat boeken van mensen wiens hele familie 'fout' was in en soms ook na de oorlog, en hoe pijnlijk dat is, dat je dan toch misschien daarmee moet breken – of niet?

Er zit ook nog een heel andere kant aan dit gebod, en dat is ouderenzorg. Dit gebod gaat niet allereerst over kinderen en opvoeders, dat gaat eerder over volwassenen en hun ouder wordende ouders.

In een wereld zonder pensioen, AOW en verzorgingshuizen waren kinderen aansprakelijk voor hun oud geworden ouders, ook financieel. En nu hadden ze bij de tempel bedacht, dat je onder die verplichting makkelijk uit kon komen door je bezit te 'heiligen', aan de tempel over te dragen – slimme jongens! (Marcus 7:11) Het kwam erop neer dat je een soort bestemmingsreserve creëerde, hoe precies boeit niet zo, maar zowel jij als de tempel hadden er baat bij, en je ouders hadden het nakijken. Jezus veegt de vloer aan met zulke trucs, je hebt maar te zorgen voor wie bij je hoort.

* * *

Da's een, die was niet zo moeilijk. Maar nu. Is je weleens opgevallen dat wij bij nadenken over de geboden snel terecht komen bij wat we de 'tweede tafel' van de wet noemen: hoe je omgaat elkaar, niet doodslaan, liegen en bedriegen, stelen, hebzucht. Een beetje versimpeld kun je zeggen, dat de eerste vier geboden gaan over onze houding tegenover God, en de laatste zes over de omgang met elkaar. Klopt niet helemaal, maar even voor het idee. Als Jezus een samenvatting van de geboden moet geven doet hij het ook zo: God liefhebben boven alles, en je naaste als jezelf, en die geboden zijn dan gelijkwaardig. Wij storten ons graag op die tweede helft, dat begon al in het evangelie met de vraag 'wie is dan wel mijn naaste'.

Maar hoe zit het met die eerste tafel van de tien geboden? Die over geloof? Is geloven ook een gebod. *Moet* je in God geloven, is dat een deugd, is dat goed? Dat lijkt een hele abstracte vraag, maar dat is het niet. In de kerk gaan wij er veel te makkelijk van uit dat geloven goed is, en niet geloven, nou ja, 'minder'. 't Is alweer even geleden dat ik hoorde zeggen 'Ze zijn wel niet van de kerk, maar het zijn wel goeie mensen!'

Afgelopen week stuurde de scriba van de landelijke kerk een mail rond¹ met een oproep om vooral te gaan stemmen (mee eens). Er stonden ook wel meer goeie dingen in. Dat 'Christelijke waarden ... in Europa onder druk' staan, mee eens, evenals dat het belangrijk is dat christenen hun stem uitbrengen. Maar als dan de opmerking valt: "... het is maar de vraag hoeveel 'christelijke zetels' er zullen overblijven" dan ga ik aarzelen. Was dat het punt? Wat zijn christelijke zetels?

Een dag later hoorde ik op de radio de burgemeester van Baarn. Niet van een christelijke partij. Hij legde uit dat ze in Baarn zo nodig asielzoekers zouden blijven opvangen, ook als dat niet langer verplicht zou zijn omdat het nieuwe kabinet de spreidingswet gaat intrekken. Reden? 'Je moet niet willen dat mensen in het gras slapen, en je kunt Ter Apel niet met de problemen laten zitten.' Op de vraag of alle gemeenten in de regio dat deden zei hij: helaas niet. De naburige gemeente Bunschoten-Spakenburg deed dat niet. Trek uw eigen conclusies.

Zo zie je ook dat de eerste en de tweede tafel van de wet niet helemaal van elkaar los te maken zijn. Maar eigenlijk wil ik het toch weer meer over die eerste tafel hebben, die eerste geboden.

Ik zei dat wij de neiging hebben, ik dus ook, om eerder te focussen op die onderlinge omgang met elkaar. Die eerste tafel, daarin kun je elkaar alle ruimte geven. Wat je gelooft moet je toch uiteindelijk zelf weten? Je kunt iemand toch niet dwingen om te geloven? Nou ja, je kunt het wel proberen: dreigen met hel en verdoemenis. Wie niet gelooft, die komt toch niet goed terecht? Stef Bos in zijn bekende liedje 'Papa' vertolkt een breed geworteld gevoel als hij zijn vader toezingt: '...en jij gelooft in God, en ik geloof in niets, dus we komen elkaar, na de dood, na de dood nooit meer tegen...!' Zou dat? Zou daar een scheiding liggen? Gelukkig geloven we dat niet meer zo strak, velen van u hebben die ervaring met kinderen, kleinkinderen, die anders zijn gaan denken en anders of niet meer geloven, en we hebben ook ontdekt dat het niets helpt om te dwingen of te dreigen, wel om te stimule-

---

¹ <https://protestantsekerk.nl/verdieping/wordt-het-straks-europa-onder-of-zonder-god/>

ren en uit te nodigen, dat wel. Ik denk trouwens dat Stef Bos over die regels wat te horen heeft gekregen, want hij heeft ze inmiddels veranderd.

Maar dat je niet wilt dwingen, wil niet zeggen dat het allemaal een pot nat is, dat het niks uitmaakt wat je gelooft. Want dat je 'in niets' gelooft, dat klopt natuurlijk niet. Wie zei dat ook weer: 'Sinds de mensen niet meer in God geloven, geloven ze niet in niets, maar in alles!'² Daar zit wat in, als ik zie hoe esoterische filosofie en vormen van New Age-achtig geloof, gnostiek, nog steeds groeien en bloeien. Voor sommigen kan het niet gek genoeg zijn, als het maar *geen* doorsnee christelijk geloof is. Maar het doet ertoe, waarop je je vertrouwen stelt. Ook, of je je vertrouwen stelt op je bankrekening, de groei van de economie, je eigen vindingrijkheid en ondernemingslust, of op een God die je daarvan vrij wil maken. Of je je laat beheersen door angsten voor Satanische complotten van kwade machten, of je gelooft dat iemand die het goede wil doen wel van de duivel bezeten moet zijn en je dus tegen Jezus keert als hij mensen bevrijdt van donkere machten. Juist dat roept verzet op, 'daar moet iets achter zitten'.

En toen *kwamen* we toch bij een lastige tekst – dacht ik: 'De zonde tegen de Heilige Geest'. *Moeilijke* tekst, want die zonde tegen de Heilige Geest is onvergeeflijk. Staat er.

Kan dat? Zijn er onvergeeflijke zonden? Misschien denken jullie nu aan daders van langdurig misbruik, of van gruwelijke haatmisdrijven. Die Noor, die Nieuw-Zeelanders, of die man in Utrecht, ik wil hun namen niet noemen, die vele, soms tientallen mensen vermoordden en geen greintje berouw toonden. Zijn die het, is dat zonde tegen de Heilige Geest?

Het lastige is, dat Jezus het niet uitlegt, geen concrete misdrijven noemt. Hij noemt alleen, dat zonden tegen de Vader en de Zoon wél, maar die tegen de Heilige Geest *niet* vergeven kunnen worden. Als tiener hoorde ik die tekst al eens, en toen snapte ik niets meer van de leer van de Drie-eenheid: hoe kunnen die drie nu samen één God zijn, als twee van de drie vergevingsgezind zijn, maar één van de drie ronduit haatdragend?! Zo kwam ik er niet uit.

Maar luister hoe onze jongeren daarmee omgingen. Nou, zeiden ze, de Heilige Geest die zorgt voor je, die helpt je. Als je die laat zitten, als je je keert tegen wie voor je zorgt en die niet respecteert, nou ja, *dat* kan je niet maken, dat is echt over de grens. Toen snapten we het ineens, denk ik. Of dat dan in alle eeuwigheid onvergeeflijk was, dat wisten jullie ook weer niet – de eeuwigheid is ook wel erg lang... – maar dat het behoorlijk fout was, nog weer anders fout dan een keer een gebod overtreden, dat snapten jullie. Maar jullie beseften niet half, wat een belangrijk inzicht dat was.

Want waar gaat het nou om bij de geboden: *precies daarom*. Het gaat God niet zozeer om tien regel-tjes, artikel zus en zo. Het gaat het om het wezenlijke: of je 'blijft bij je Bevrijder'. Dat vraagt God van zijn volk: gij heeft ze bevrijd, en *daarom* wil hij dat ze goed leven, het goed hebben met elkaar en met anderen, hij nodigt zijn volk uit te leven met hem, die ze bevrijd heeft.

Dat is een heel waardevol inzicht, en ik had het op het moment zelf niet eens door, hoe goed jullie dat aanvoelden. Maar nu wel, en wij allemaal hoop ik!
Amen.³

---

² Geciteerd door Umberto Eco in *De slinger van Foucault*, waar de spreker denkt dat het van Chesterton is.

³ De gesproken versie (zie kerkomroep.nl) verschilt nogal van de geschreven tekst. Ik heb ervan afgezien de geschreven tekst bij te werken.